

FORSVAR ARBEIDSMILJØ- LOVA!

Les siste nytt frå AKP
<http://www.akp.no>

Hva må gjøres?

LEDER
Jorun Gulbrandsen

Når dette skrives har regjeringa gått med på å la spørsmålet om midlertidige ansettelser ligge i Arbeidslivslovutvalget.

Dette som et ledd i budsjettforliket med Arbeiderpartiet. At det var mulig, kommer av trykket fra fagbevegelsen. Saka er ikke løst, i beste fall utsatt – noe som er bra fordi det gir litt mer tid til å øke presset.

Regjeringa vil legge fram et dårlig budsjett, med eller uten Aps hjelp. Uansett hvem som lager budsjettene, vil de følge borgerkapets, arbeidsgivernes, kapitaleiernes oppskrift: Privatisering, sulteforing av kommunene og angrep på arbeidervernet. Fortsatt ja til direktivene fra EU og EØS. Fortsatt angrep på velferdsstaten. Kampen mot dette budsjettet er første ledd i en lengre kamp.

Neste fase: Før og etter jul kommer innstillingene om reformer i pensjonsordningene og i arbeidslivslovene. Her gjelder det å mobilisere bredt blant folk flest for å forsvare folketrygda og arbeidsmiljølova. Det avgjørende blir å mobilisere hele det folkelige organisasjons-Norge. Grunnplanet må delta i en protestbevegelse. Det må organiseres diskusjoner og fattes vedtak høyt og lavt.

Så kommer tariffoppgjøret våren 2004. Ettersom maktas linje er å ta arbeidervernet ut av lovene, blir det viktig å få det inn i avtalene. Det trengs nye punkter i tariffavtalene som går på at midlertidige ansettelser ikke skal gjelde den normale virksomheten til bedriftene, at de tillitsvalgte skal godkjenne overtid utover det normale osv. Det vil nok være noe ulikt hva som vil være viktig for de enkelte bransjer og yrker, derfor er forbundsvis oppgjør det beste. Det trengs flere, ikke færre store møter med mange fagforeningsmedlemmer som samles på tvers av hovedorganisasjonene og de ulike yrker og bransjer for å styrke den felles forståelsen av situasjonen og hindre at enkeltgrupper blir satt opp mot hverandre. Trondheimskonferansen i januar (se omtale) er ett slikt tiltak.

Det er mulig at ei ny arbeidslivslov blir vedtatt våren 2005, før neste stortingsvalg, men etter førstkommande tariffoppgjør. Et krav bør være at en stortingsbehandling må skje etter valget i 2005, slik at partiene kan velges eller vrakes ut fra hva de står for i disse spørsmåla. Dersom lovbehandling ikke blir utsatt, må vi likevel reise kampen for en reversering av forverringene under valgkampen i 2005. De lokale fagforeningene må utfordre politikerne om hvilket standpunkt de har til konkrete spørsmål, som for eksempel normalarbeidsdag og midlertidige ansettelser.

RV må inn på Stortinget i 2005! AKP stiller ikke til valg sjøl, men støtter og jobber for at RV kommer inn. Enten det blir ei høyregering eller ei Ap/SV-regjering, vil arbeiderklassen ha stor nytte av et parti som er i stand til å reise en prinsipiell kritikk av kapitalismen som sådan. Og som mener at den viktigste oppgava er å bidra til at fagforeninger, folkelige aksjoner og bevegelser blir bedre i stand til å slåss både mot hele systemet og mot konkrete angrep. RV vil ikke på Stortinget for å bli et nytt administrasjonsparti for det norske borgerskapet. RV vil på Stortinget for å styrke motstanden mot kapitalismen.

Et sted i Norge 2003

akp.no har truffet to ansatte i et firma med 12 arbeidere «et sted i Norge». Mer kan vi ikke skrive, fordi de to er redde for å miste jobben dersom arbeidsgiveren finner ut hvem de er. Vi kaller de to gutta, som er midt i 20-åra, for Per og Pål.

Johan Petter Andresen

akp.no: Hvilke problemer er dere midt oppe i?

Per: Det er bare rot på jobben. Ledelsen bryr seg ikke om å lage planer og å informere oss. Arbeidsrutiner og oppgaver blir endra uten varsel. Det går mye utover trivselen når det er slik.

Pål: Det er veldig utrygt å ikke være fast ansatt. Vi har bedt om å få en arbeidskontrakt, men arbeidsgiveren omgår dette hele tida. Det er utrygt å ikke vite om du har jobb i morra, og om du vil ha nok penger til husleia og alle de andre utgiftene. Jeg har ikke noe særlig utdanning og føler meg utsatt.

Per: Jeg er virkelig lei av å ikke ha et fast arbeid. Jeg har ikke greid å få en fast jobb hittil, og jeg har jobba siden jeg var 17. Jeg håper virkelig at denne jobben blir fast.

akp.no: Hvordan virker det inn på dere at dere ikke har fast ansettelse?

Per: Når du er usikker på om du får fortsette i jobben, presser du deg sjøl til å yte mer enn det du burde, og du holder kjeft når du blir urettferdig behandla. Når vi jobber ekstra får vi ikke overtidsbetalt for eksempl.

Pål: Det er mange ulemper i forhold til dem med fast ansettelse. For eksempel har ikke jeg rett

til å bruke egenmelding. Jeg var sjuk en dag denne uka, lå og spøy hele dagen, og arbeidsgiveren sa at jeg ikke vil få lønn.

Forholdet mellom arbeiderne

akp.no: Hvordan er forholdet mellom arbeiderne på jobben?

Per: Det er bare tre av oss som har vært ansatt i mer ett år. Halvparten er fast ansatte, og de har litt bedre betingelser enn oss som bedriften ikke vil gi en kontrakt. Vi to har nettopp fagorganisert oss, men ingen andre er fagorganisert, og eierne vil ikke ha noe med tariffavtaler og sånt å gjøre. Men i høst fikk vi valgt et verneombud!

akp.no: Dere veit at dere har krav på en ansettelseskontrakt?

Per: Jo, vi er klar over det og har også sagt det til arbeidslederen, men det har ikke hjulpa hittil.

akp.no: Hva skal dere gjøre?

Pål: Vi har nettopp organisert oss og skal få flere med i fagforeninga. Så skal vi finne et riktig tidspunkt å kreve en tariffavtale. Jeg veit ikke om vi tør nå da jeg ikke har vært i bedriften så lenge. Men vi skal oppsøke fagforeninga og prøve å få hjelp fra dem med dette. Og så får vi hjelp fra AKP.

Midlertidig ansettelse

akp.no: Regjeringa sier at de vil hjelpe de arbeidsledige ved å gjøre det enklere for bedriftene å ansette folk midlertidig. Åssen ville mer midlertidige ansettelser virke for dere?

Per: Ikke bra. Jeg har bare hatt kortvarige jobber hittil. Det er vanskelig å få fast jobb. Med ei sånn lovendring blir jeg gående i det uvisse til jeg er 50!

Pål: Samme her. Det blir bare vanskeligere å skaffe seg en fast jobb. Den siste faste jobben jeg hadde, endte med at jeg fikk fyken fordi de skulle ta inn en fra arbeidskontoret!

Per: Vikarbyråer er kjipe greier. Det er råttent at det er lov å tjene penger på å leie ut folk til andre. Vikarjobbene gjør alt enda mer usikkert. Du veit aldri hvor du skal jobbe og hva slags betingelser du får. Nesten alle jobbene jeg har hatt i denne bransjen har vært gjennom vikarbyråer.

Pål: Hvis midlertidige ansettelser blir enda mer vanlig, blir det enda vanskeligere å skaffe seg tariffavtaler og føre faglig kamp!

Sinna dame!

– Jeg skal si deg hvordan magan min opplever det: Sinna! Jeg er så sinna! Fordi vi blir tråkka på.

akp.no

Anne Karin Bråten er fagforeningsleder for produksjonsarbeiderne i Alpharma, en farmasøytisk bedrift. Bakgrunnen for raseriet hennes er flerfoldig. Men det som opprører henne aller mest, er at regjeringa i statsbudsjettet foreslo å fjerne AFP (avtalefesta pensjon). I og med budsjettforliket med Ap er forslaget inntil videre trukket, men det lever videre i komiteer og parti-program. Fortsatt årvåkent forsvar er nødvendig.

– Vi har jobba i titalls år for å få til en slik ordning. Så trengs det bare et statsbudsjett fra en tuslete høyregering å fjerne den. Eldre, slitne arbeidstakere skulle kunne få en verdig utgang fra arbeidsliv-

vet. I vår lokale avtale kan folk som mener de trenger det, søke om å få gå av med pensjon når de er 62 år med 60 % lønn, dersom de har 30 års opptjening i en pensjonsordning. Det vil si, det må søkes på grunnlag av helt bestemte kriterier.

– Ble det et renn av folk?

– Tvert imot. På vår bedrift førte ordninga til at folk stod lenger i arbeid. Jeg tror det var fordi de visste at de hadde trygghet: Kunne prøve litt til, jobbe litt kortere dager, kunne likevel gå av før en ble helt sjuk.

– Men for å få full opptjening i Folketrygden må du ha jobba i 40 år.

– Ja, og derfor er avtalen om lokale overbygninger til AFP så viktig for kvinner! På grunn av omsorgsarbeid er det mange av dem som aldri får 40 år. 30 år i bedriften er mer realistisk.

Hyklere

– Det er ikke mange som har AFP?

– Nei, det er veldig få. Det er

strengt kriterier. Men noen tror kanskje at dette handler om frynsegoder og generøse gaver. Slik er det virkelig ikke. Det handler om små tillegg til småfolk i industrien. I bedriften har vi avstått fra lønnstillegg for å få det til. Det handlet om lusne 7 millioner kroner på statsbudsjettet! Dette dreier seg ikke om penger. Det dreier seg om å trække på folk. Det er smålig! Sjøl nekter de seg ingenting!

– Men er ikke Høyre og FrP veldig opptatt av at avtaler på bedriftene skal erstatte lovene?

– Ja, er det ikke hyklersk? De framhever de lokale avtalene. Vi har laget lokale avtaler. Hele AFP-ordninga er underteget av alle parter og skal gjelde fram til 2007. Så kom regjeringa og FrP og ville fjerne våre avtaler i en liten statsbudsjettbehandling.

– FrP? Er ikke de det nye arbeiderpartiet? Stemmer ikke 40 % av LO-medlemmene FrP?

– FrP er ikke noe arbeiderparti.

FORSVAR ARBEIDSMILJØLOVA

Roar Eilertsen

foto: akp.no

FAKTA

Lønna til en stortingsrepresentant: 545 000 per år.

Tjenestereiser, og hjemreiser i helgene for pendlere, dekkes fullt ut. Årskort/frikort for innenlands reiser med tog og statsstøttede transportselskap – buss, båt og ferge. Flyreiser innenlands dekkes. Mange andre utgifter dekkes også. Full alderspensjon oppnås etter 12 års funksjonstid og utgjør 66% av den gjeldende faste godtgjørelse, for tida 359 700 kr.

Stortingets budsjett for 2003:
Godtgjørelse og diett: 95 607 000 kr
Lønnsutgifter: 183 903 000 kr

Hvorfor kommer angrepene?

Det hagler med angrep på lønns- og arbeidsvilkår og velferdsordninger. Hva er den økonomiske bakgrunnen for disse?

Johan Petter Andresen

akp.no har slått av en prat med økonom Roar Eilertsen, som er daglig leder for De Facto, Kunnskapssenter for fagorganiserte (www.de-facto.no).

akp.no: I alle de industrialiserte landa angripes lønns- og arbeidsvilkår og velferdsordninger. Hvorfor?

RE: Kapitalismen er avhengig av økonomisk vekst for at kapitalakkumulasjon skal kunne forenes med sosial stabilitet. Men vekstevnen har blitt svekka systematisk siden 50-tallet. Derfor skjerpes fordelingskonfliktene kraftig. Både konflikten mellom arbeid og kapital, i betydningen prisen på arbeidskrafta, og konflikten mellom

offentlig og privat sektor.

akp.no: Du mener altså at den økonomiske veksten ikke er så sterk nå?

RE: Nettopp. Den gjennomsnittlige årlige veksttakten var på 4–5 % på 60-tallet, 3–4 % på 70-tallet, 2–3 % på 80-tallet og 1–2 % på 90-tallet og framover til nå. Naturligvis med variasjoner fra land til land. Det er en forholdsvis komplisert sak å forstå hvordan veksten foregår under kapitalismen. Det finnes masse diskusjon mellom marxistiske økonomer om vekst og mulighetene for vekst. Men hvis man forholder seg til resultatet, til virkeligheten, har altså veksten blitt svakere og svakere.

Angrepene er desperate forsøk

akp.no: Og hva har så dette med dagens angrep å gjøre?

RE: Saken er at disse angrepene er et uttrykk for at kapitalen er på jakt etter strategier for å løse sine problemer innafor disse rammene. Jeg opp-

fatter den nyliberalistiske revolusjonen, hvor resepten er «fri flyt»-regimer og privatisering av offentlige tjenester, som desperate forsøk på å løse problemene innafor kapitalistiske betingelser når den samla veksten går ned. De enkelte kapitalgrupper og kapitaleiere avfinner seg ikke med at lavere vekst gir dem lavere profitt. Men hvordan er det mulig å få større avkastning når veksttakten går ned? Jo, det er to måter: For det første gjennom å legge til rette for enda større konsentrasjon av kapital og enda mer fusjoner. Det er dette blant annet EU og WTO handler om. Det dannes regimer der de sterke kan vokse og overta de mindre. Den andre måten er å rane til seg verdier fra fellesskapet og offentlig sektor, og bruke disse for profittmaksimering.

Maktforholdet mellom kapital og arbeid forrykkes

akp.no: Og det får konsekvenser ...?

RE: Det dramatiske med den nyli-

berale resepten er at det som er til fordel for de gigantiske selskapene, svekker den økonomiske veksten som helhet. Grunnmotsetningen i det kapitalistiske systemet er at produksjonen er samfunnsmessig, men tilegnelsen privat. Vi er nå i en fase hvor denne motsetningen fører til at en løsning av problemene for storselskapene samtidig er årsaken til problemene for folk flest.

akp.no: Og samtidig årsaken til den lavere veksttakten?

RE: Ja, nettopp. Ved at de største selskapene slår ut konkurrenter, svekker lønns- og arbeidsvilkår for arbeiderne, presser priser på råvarer, sentraliserer osv, så får de store vekst på bekostning av den samfunnsmessige veksten. Jeg vil understreke at det er både den lavere veksttakten og forrykkinga av maktforholdene som man må ha i tankene når man skal vurdere effekten av den liberalistiske politikken.

De har vært imot AFP fra første dag! De vil fjerne hele ordninga! Hvorfor? Fordi de er imot kollektive avtaler generelt! De er ekstremt individualistiske og liberalistiske, de mener den enkelte arbeidstaker skal gjøre avtaler med sjefen. Hallo, fagorganiserte! Få øynene opp for dette partiet!

– Du sa 7 millioner kroner. Det virker utrolig lite.

– Det er så lite. Sammenlikn med stortingsrepresentantene. Sjøl nekter de seg ingenting. De passer på de fete ordningene sine. Siden de er så imot alt som går utover Folketrygden, kunne de jo gå inn for det samme for seg sjøl! Et krav fra fagbevegelsen kan godt være: Folketrygd til stortingsrepresentanter! Spis deres egen kake!

Mange angrep

– Det skjer mye på en gang nå.

– Det hagler med angrep. De angriper vår beskyttelse mot for mye overtidsarbeid. Normalarbeidsdagen vil de ha vekk, det skal bli normalt å jobbe til alle døgnets tider. Midlertidige anset-

telser skal bli en normal tilstand. Og så angrepene på AFP. Alt dette er angrep på fagbevegelsen, på demokratiet, på flere viktige prinsipper. Jeg tror overklassen, arbeidsgiverne og høyresida vil teste hvor langt de kan drive oss. En prøveballong. Derfor må vi slå tilbake alt.

– ALT?

– Alt. Først må vi få regjeringa til å trekke seg på AFP også i framtida. Vi må slåss for å forsvare arbeidsmiljølovens bestemmelser om overtid, normalarbeidsdagen og midlertidige ansettelser. Men vi må ikke stole på lovene lenger. Sjøl om heller ikke tariffavtalene er noen garanti, må vi likevel få disse tingene inn i dem.

– Hva må gjøres?

– Informasjon og diskusjon blant alle medlemmer! Her er det bare å forberede seg på harde tak i tida framover.

Sinna! Anne Karin Bråten er opprørt.

Foto: akp.no

– Jo større frihet for ulv jo mindre frihet for lam

Ebba Wergeland er lege og spesialist i arbeidsmedisin. Hun har arbeidet i mange år med spørsmål som angår arbeidsmiljøet. *akp.no* har bedt henne kommentere dagens angrep på arbeidsmiljøloven og arbeidervernet. Et utvalg med det tunge navnet «Arbeidslivslovutvalget» skal revidere arbeidsmiljøloven. Det ligger an til flere angrep på arbeidervernet, som tøying av normalarbeidsdagen og åpning for at midlertidige ansettelser kan være en normaltstand ved bedriftene.

Jorun Gulbrandsen

akp.no: Hvilke konsekvenser får liberaliseringa som vi ser på alle områder?

EW: Først vil jeg si at «liberalisering» er et livsfarlig ord. «Liberal» forbindes med frihet. Men hvem får frihet? Liberalisering for ulvene eller for lammene? Den liberaliseringen vi ser så mye av, er for ulvene, ikke for lammene. «Liberalisering» er nedbygging av arbeidervernet. Det er *det* det handler om.

I et samfunn der loven, selve Loven, er markedets lov, vil valgfriheten være avhengig av hvor mye penger du har. Det avgjør hvor mye du får av helse, mat og bolig. For dem som lever av å selge arbeidskrafta si, er det markedsverdien på den som bestemmer hvor mye penger de får. De som er veldig etterspurte, har *litt* valgfrihet. Men de fleste av oss er nokså lette å bytte ut.

Får vi sykdom og skavanker, får vi straks *veldig* liten valgfrihet. Det blir et dramatisk skifte den dagen noe skjer med oss. Da står folk nokså alene. Dette er fagbevegelsens anliggende. Derfor ble den oppretta. Fellesskapet skulle sikre den enkelte, både mot arbeidsgiver og mot fattigdom.

Noen mener at fast jobb betyr ufrihet. Det kan være høytlynte og etterspurte konsulenter som liker å «shoppe» jobber fordi de er sikre på å få dem. Det kan også være studenter som vil tjene penger, men ikke binde seg til noe fast. Disse blir ofte framhevet som «de midlertidige» som trives med det. Men for flertallet av midlertidig tilsatte er det ikke frivillig. Det er for eksempel de som sitter ved telefonen og venter på at noen skal ringe og si ifra om en jobb. De er *de* som vil bli flere, dersom det åpnes for mer midlertidige jobber.

akp.no: En del av tilhengerne av å fjerne lover sier at det viktige er å styrke de individuelle rettighetene, og setter disse opp mot de kollektive rettighetene. Hva er ditt syn på denne sammenhengen?

EW: Den enkelte arbeidstaker var uten frihet så lenge hun stod alene overfor «arbeidsheren» som de sa før. Kollektive avtaler gir den enkelte større trygghet og virkelig valgfrihet. Se et nytt eksempel på dette: I IT-sektoren var ordet fagforening et fremmedord for ti år siden. Etterspørselen og markedsverdien på de IT-ansatte var høy. Men da det ble krise i bransjen og etterspørselen etter IT-folk sank, ble det fagorganisering på et blunk. De forstod at de trengte det.

I samfunnet sier «den offentlige sannheten», den store høytaleren, at fagforeninger er dumt og gammeldags. Men en slik forestilling har ikke dekning i virkeligheten, den er ikke sann. Når det er nødvendig, organiserer folk seg. De individuelle rettighetene for ulven kan lammet bare møte med kollektive rettigheter.

akp.no: Kan liberaliseringa ha noen som helst positiv virkning på arbeidsmiljøet? Finnes det noen dokumentasjon?

EW: Spør fagforeninger. Noen vil kanskje si at det er mer demokratisk å kunne stå friere til å lage avtaler som gir tilsynelatende fordeler. Men igjen, liberalisering betyr å svekke arbeidervernet. Hvis du

tar vekk lover som begrenser overtida, synes noen at det er en frihet som er fin, de har kanskje god helse og høyt boliglån. De lures altså til å jobbe overtid i stedet for å se at feilen ligger i de høye boligprisene, ikke i arbeidervernet og overtidsgrensene. Fagforeninger inngår avtaler som gir de sterkeste mulighet til å tjene gode penger en stund, men som går ut over dem som ikke har like god helse og overtidsløst. I lengden går det også utover overtidsjobberne selv. Fagforeninger som gjør flertallsvedtak om slike arbeidstidsordninger, praktiserer et flertallsdiktatur til skade for alle. Hvis én klubb åpner for unntak fra loven, vil konkurrenten kreve det samme av sine ansatte – og snart er hele bransjen med. Fordi den første klubben som åpnet slusene var dum, tankeløs og usolidarisk.

I gruvene på Røros på 1800-tallet jobba de først med daglønn. Det var bra for de eldste, og ga økt sikkerhet for alle i et farlig arbeid. Så ble det innført akkord. Først møtte det motstand fra alle. Men lønningene til de unge økte. Dermed ble fronten splittet opp, unge mot eldre. Motstanden mot akkordløna ble brutt. De unge tjente mer, og dødeligheten økte. Det samme kan skje i dag i bransjer der en blir fristet av gode lønnstilbud.

akp.no: Hvem skal ta vare på slike erfaringer?

EW: Vi har fått en ny type økonomi, mens regelverket og tilsynene er dimensjonert for en tidligere periode der konkurransen ikke var så sterk.

Men vern er nødvendig. Retten til å tjene så mye penger en vil, er dyrekjøpt. Fagforeningene burde lære dette videre til de yngste, til lærlingene. Hva forteller skolen ungdommene om det samfunnet de skal ut i? Både samfunnet og foreningene må ta ansvar for denne formidlinga.

akp.no: Arbeidstakere kan få beskyttelse i lovene og i tariffavtalene. Hva er forskjellene? Trenger vi begge deler?

EW: I de siste åra har fagforeninger godtatt å få «rett» til avtaler som er dårligere enn loven, forblindet av muligheten til å tjene mest mulig. Stort sett har loven beskrevet minstestandard – unntaket kom på 90-tallet da det ble mulig å avtale seg bort fra hele arbeidstidskapitlet. Et første skritt for å bygge ned arbeidervernet. Men det normale er fortsatt at tariffavtalene er *bedre* enn loven. For eksempel gjelder 40 timers uke i arbeidsmiljøloven, men 37,5 i avtalene. Bevegelsen for forbedringer har vanligvis gått *fra* avtalene *til* loven. Loven beskytter også den halvparten av arbeidstakerne som ikke er dekket av tariffavtalene.

akp.no: Nå som arbeidsmiljøloven svekkes: Da er det vel om å gjøre å få det som blir tatt ut av loven, inn i tariffavtalene?

EW: Hvis vernebestemmelser blir

borte i loven, er nest beste løsning å få dem inn i de kollektive avtalene. Men det er jo å gå baklengs i forhold til all tidligere historie. Så neste skritt blir å kjempe for å få dem tilbake på plass i loven.

akp.no: Svekkning av Arbeidsmiljøloven rammer de svakeste først?

EW: Hvem er sterk og svak? De som rammes av at arbeidervernet svekkes,

Men, met!

er den minst etterspurte arbeidskrafta. Der finner du først og fremst kvinnene, og de svarte blant mennene. Der finner du også folk som ikke alltid kan yte 120 prosent. Men vi skal ikke tro at hvite menn er fritatt fra å bli rammet heller. Alle arbeidstakere taper på svekking av arbeidervernet. Selv om loven ikke løser alle problemer, og selv om det er nødvendig med en aktiv fagforening for å få full nytte av den, hindrer den i alle fall de mest groteske arbeidsforholdene i å spre seg som en pest.

akp.no: Hvordan kan vi se på arbeidslivslovutvalget med kvinnebriller?

EW: Hvis normalarbeidsdagen tøyes, vil det ramme dem som har omsorgsarbeid. Det betyr kvinner. Men også mange menn. Det vil ramme eldre som ikke kan jobbe så lange dager. Midlertidige ansettelser rammer mest dem som har det vanskeligste forholdet til arbeidslivet fra før.

akp.no: Du som er en av landets fremste arbeidsmedisinere – med så brei og stor støtte fra fagbevegelsen – hvorfor ble ikke du bedt om å sitte i Arbeidslivslovutvalget? Ville du ha deltatt med det mandatet utvalget nå har?

EW: Denne typen utvalg er et slags politisk teater. Det er en metode for å skape enighet på kammeret mellom parter med ulike interesser. Utredningene slike utvalg lager kan være gode og interessante. Men konklusjonen er ofte noe annet, altså de forslagene de kommer fram til. Mandatet er bestemt på forhånd, medlemmene i utvalget får ikke diskutere det, enda det ofte er det mest interessante. Derfor opplever mange utvalgsmedlemmer at de får en gisselfunksjon. For eksempel hadde vi Sandman-utvalget som skulle utrede årsaker til sykefravær og uførepensjon. De fikk vite at seks timers normalarbeidsdag som et middel til å bremse utstøtingen, ikke

kunne diskuteres i utvalget, fordi det ikke sto i mandatet. Et stort problem med Arbeidslivslovutvalget, er at det mangler kompetanse på sammenhengen mellom arbeidsforhold, helse og sikkerhet, selve poenget med arbeidervernet. Det blir svært overfladisk behandlet. Flertallet prioriterer konkurransevne og fleksibilitet selv når det går på bekostning av helse og sikkerhet. Flertallet skjønner for eksempel ikke at de avsnittene i loven som er viktigst for helse og sikkerhet, nettopp er de områdene de vil rasere: bestemmelsene om arbeidstid og oppsigelsesvern.

akp.no: FrP – det nye arbeiderpartiet?

EW: Fremskrittspartiet er et av de ærligste partiene. De sier rett ut at de tror mer på markedet enn på kollektivavtaler og lover. De vil at hver og en skal lage sin avtale med arbeidsgiveren. FrP trekker nok til seg noen arbeidstakere som tror de er sterke til evig tid og som aldri kan tenke seg som lam, selv ikke i ulvetider.

FAKTA | FREMSKRITTPARTIET

Fra Fremskrittspartiets program:

Arbeids-, lønns- og ansettelsesavtaler fungerer best dersom disse oppnås ved enighet mellom arbeidstakere og arbeidsgivere i den enkelte bedrift. Et slikt system vil bidra til at mange bedrifter kan unngå konkurs i nedgangstider fordi det også vil være i de ansattes interesse å bidra til dette gjennom midlertidige endringer av lønns- og arbeidsbetingelser. (...)

At lover og regler som regulerer arbeidsmarkedet oppheves, med mindre de er nødvendige av medisinske, sikkerhetsmessige eller grunnleggende sosiale årsaker. At offentlige bestemmelser om overtid-sarbeid fjernes, slik at overtid baseres på avtale mellom partene. At organisering av arbeidsmarkedet skjer ved frivillighet og etter markedsøkonomiske prinsipper. Forenkle arbeidsmiljøloven slik at avtaler om arbeidstid baseres på frivillige forhandlinger mellom arbeidsgivere og arbeidstakere på de enkelte bedrifter. Oppheve rettslige hindringer for privat arbeidsformidling og utleie av arbeidskraft.

KAMP OG SOLIDARITET

Nekta innreise

Ingrid Baltzersen studerer statsvitenskap og leder Palestinakomiteen i Oslo. 3. november reiste hun til Israel for å jobbe med et studieprosjekt Palestinakomiteen har i samarbeid med Studieforbundet for folkeopplysning. Temaet var hvordan Israels diskriminering påvirker palestinske landsbyer på Vestbredden, Gazastripa og i Israel. Men hun kom ikke inn i Israel.

akp.no

akp.no: Hvorfor blei du nekta innreise til Israel?

IB: De sa til henne jeg reiste sammen med at jeg var en sikkerhetsrisiko.

akp.no: Du var i forhør i tre timer. Hva ville de vite?

IB: De ville vite hva jeg skulle gjøre i Israel, hvilke kontakter jeg hadde i Israel, Palestina, Norge og i andre Midtøstenland. De ville vite om jeg var politisk aktiv, om jeg var med i noen venstregrupperinger, om jeg var aktiv i solidaritetsarbeid.

akp.no: Hva svarte du?

IB: Jeg hadde ikke lyst til å si så mye om dette, for jeg mente at de ikke hadde noe med det. Han som forhørte meg gikk ut og ringte, jeg hørte noen ord og at han sa «Palestinakomiteen» på norsk. Det hadde jeg ikke sagt noe om. Ringte han til Norge? Til den israelske ambassaden i Oslo? Så kom han tilbake og sa at han trodde jeg hadde mer å fortelle, både om turene mine i Midtøsten og om arbeidet mitt i Norge.

akp.no: Så blei du putta inn?

IB: Ja, jeg satt 16 timer i ei celle på en politistasjon som lå rett ved flyplas-

sen i Tel Aviv. Så ble jeg satt på et fly til Praha, og derfra reiste jeg hjem. Tur og penger tapt. Israel bestemmer alt, også hvem som får reise til de palestinske områdene. Palestinere, og dem Israel mistenker for å være aktivister, blir passa opp fra første stund, det er fort gjort å bli sendt ut.

akp.no: Hva er Israel redd for?

IB: Å få folk i veien. Når Israel river palestinske hus, vil de ikke ha utenlandske fredsfolk imellom. De er dessuten redd for vitner til ugjerningene sine. De vil også prøve å forhindre kontakt og vennskap mellom palestinere og venner i utlandet.

akp.no: Vil du reise tilbake?

IB: Ja, det vil jeg. Men nå lurer jeg særlig på rolla til den israelske ambassaden. Etter at jeg kom hjem, ringte nemlig ambassaden til Studieforbundet som jeg samarbeidet med om reisa. De hadde sånn behov for å vite hvordan Palestinakomiteen kunne oversettes til engelsk, hva Studieforbundet for folkeopplysning er og hva slags prosjekt jeg deltok i.

Viss Sverige bomba Noreg 16. mai...

Ingrid Baltzersen var på ferie i Damaskus i oktober. Mens hun var der, ble Syria bomba av Israel. Hun sendte et reisebrev til akp.no

5. oktober, dagen før 30 års markeringa for oktoberkrigen, bomba Israel eit område nær Damaskus. Symbolsk er det på nivå med om Sverige skulle bomba i Holmenkollen 16. mai. Korleis ville den norske befolkninga reagert? Feiringa ville blitt avlyst og folk hadde stått i kø på Rimi for å handla 30 liter mjølk og 50 kilo mjøl.

I Syria verkar det som om folk tar det ganske rolig. Dagen etter angrepet var millitærmuseet fullt av familiar som bruka fridagen til å sjå på syrarane sine militære bragdar, blant anna ein israelsk Phantom Fighter som vart skote ned i krigen i -73. Markeringa av det som av dei arabiske landa vert sett på som ein siger i kampen mot Israel, vart gjennomført som planlagd, med jagarfly i formasjon over byen og offisiell seremoni med presidenten. Sjølv om dei til slutt tapte krigen og ikkje fekk tilbake dei områda dei tapte i -67, påførte dei den israelske hæren store tap, og slo sprekker i biletet av Israel som usårleg.

Folk eg har prata med, seier dei ikkje er redde, dei bur i ein region der slike hendingar ikkje er unormale. Sjølv om det er 30 år sidan det var krigshandlingar mellom Syria og Israel på syrisk jord, har Syria vore sterkt involvert i Libanon, og dei identifiserer seg også sterkt med skjebna til dei palestinske og irakiske nabofolka. Dessutan er Syria eit land der folk er sterkt kontrol-

lert av myndighetene, så folk demonstrerer nok ikkje i gatene viss ikkje presidenten ynsker det.

Og kva har myndighetene gjort med det? Korleis ville norske myndigheter reagert viss nokon bomba utkanten av Oslo? Syrarane forsøkte først å få det internasjonale samfunnet til å reagere ved å ta det opp i tryggingrådet i FN. USA sa på forhånd at dei støtta Israel sin rett til å forsvare seg, og at det ikkje trengst fleire resolusjonar om Midtausten på ei stund. Sjølv om mange har fordømt Israel, både arabiske land og vestlege land som Tyskland, hjelp det ikkje så mykje, når supermakta USA gjev Israel blankofullmakt til å gjera det dei vil.

Det er tydelig at verken Israel eller USA har nokon plan for fred i regionen. Israels aukande aggresjon skapar ustabilitet. Syria har faktisk reagert veldig rolig, men åtvarer om at dei ikkje vil la vera å forsvare seg viss noko liknande hender igjen. Og sidan det ikkje verkar som om dei har utstyr til å ta fly og bomber i lufta, vil det nok bli forsvar med eit angrep på israelsk jord, eit angrep Israel ikkje vil forbigå i stillhet.

Den amerikanske kongressen har også trua Syria med økonomiske sanksjonar mot landet fordi dei meiner Syria har masseødeleggingsvåpen. Og me såg jo korleis det gjekk med Irak.

Syria er eit av landa som kom på den utvida lista over Bush sin «ondskapens akse». Landet ligg midt mellom USA sine interesser i Irak og Israel, noko dei siste hendingane tydelig viser. Det burde skremma einkvar, men det som verkar mest skremmande i landet er trafikken ...

Riv muren!

Søndag 9. november ble en tre meter høy «mur» på Egertorget i Oslo revet. Den symboliserte muren som Israel bygger. Israel har siden juni 2002 bygget et 15 mil langt nettverk av betongmur og elektriske gjerdar inne på palestinsk jord. Muren gjerdar inne tusenvis av palestinere. Bønder blir fordrevet fra jorda si. Barn og voksne kommer seg ikke til skole eller arbeid. Flere landsbyer har mistet vannkildene sine. Muren og gjerdene strider mot menneskerettighetene og folkeretten

som forbyr en okkupant å annektere jorda den okkuperer. FNs generalforsamling har fordømt byggingen av muren.

Det var 300 mennesker til stede for å fordømme muren. Kåre Willoch, tidligere statsminister, Ingunn Yssen, internasjonal leder i LO og Marit Skjeggstad, kapellan i Ris menighet, holdt taler. Et stort hull ble revet i «muren», folk gikk igjennom og rev etter hvert hele byggverket.

DU KAN FÅ AKP.NO GRATIS I POSTEN!
akp@akp.no tlf 22 98 90 60

KAMP OG SOLIDARITET

«Jeg er ikke faren din!»

I desember 2002 ble det vedtatt ei lovendring som utvider muligheten for en mann til å ta DNA-test for å bekrefte/avkrefte at han er et barns biologiske far.

Turid Kjernlie

Før måtte en slik test gjøres før barnet var tre år gammelt – nå er det ingen tidsbegrensning. Dagsrevyen hadde for ei tid tilbake to forskjellige innslag som berørte dette temaet.

Det første innslaget kunne fortelle oss at det var mange menn som lå søvnløse og lurte på om de var far til barnet sitt, eller om de var holdt for narr. Så får vi treffe en slik far – som lurte og tvilte og som attpåtil hadde hørt rykter på bygda om at han nok ikke var faren

til barnet. Denne mistanken resulterte i at han sluttet å sende presanger til jul og bursdag, og ikke lenger hadde samvær med dattera si. Men heldigvis kunne han nå få tatt en DNA-test. Det viste seg at han var den biologiske far. Og simsalabim – han var far igjen, hadde dattera på besøk, og de kunne kose seg med kortspill og ha det hyggelig.

Det andre innslaget var et intervju med ei voksen dame som ikke hadde vært så heldig. Han som hun hadde regna som faren sin i hele sitt liv, viste seg å ikke være hennes biologiske far. Med det resultat at hun ikke lenger hadde noen far. Hadde faren i det første innslaget fått samme resultat som faren i det andre, hadde det mest sannsynlig siddet nok et barn som kunne fortelle om sjokk og fortvilelse over plutselig å ikke

ha noen far lenger. Lederen ved rettsmedisinsk institutt, som utfører DNA-testene, kunne fortelle at etter at den nye loven kom, har antall fedre som vil testes, steget med 100 %. Det er til å bli både trist og rasende over å tenke på at denne økningen i praksis betyr at det er barn, ungdom og voksne som nå vil oppleve at den de har regna som faren sin, plutselig ikke er det lenger. Er det noen som lurte på hvor godt disse barna sover om natta? Tror noen menn at kjærlighet, omsorg og tilknytning til et barn bestemmes av sæden? Hvis du har vært far til et barn, bodd sammen med barnet eller har hatt det på jevnlig besøk, vært på ferie sammen, gått på kino, fulgt i barnehagen, trøstet når barnet har vært lei seg – blir dette uten betydning hvis det viser seg at det ikke er din sæd som tilfeldigvis var med da

barnet ble unnfanget? Hvis du har vært et barns far på godt og vondt gjennom flere år – hvilken rolle spiller det om det er din eller en annens gener barnet har? For barnet spiller det ingen som helst rolle – før den dagen faren ikke vil være far lenger.

Denne lovendringa setter det biologiske opphavet foran omsorg og kjærlighet. Det må være lov å spørre hvorfor ei slik lovendring kommer nå? Er dette en måte menn kan bruke for å hevne seg når det blir konflikt med mor? Er dette en måte for menn å kunne kontrollere kvinners seksualitet? Uansett hva som er grunnen, blir den store taperen barna. Gå tilbake til loven slik den var: Tvilen må undersøkes før barnet er tre år.

Tenk deg ... en verden uten vold mot kvinner

Internasjonal kampanje mot vold mot kvinner 25. november til 10. desember.

Organisasjonen FOKUS, Forum for kvinner og utviklingsspørsmål, forteller: «Den 25. november hvert år starter en internasjonal 16 dagers kampanje mot vold mot kvinner. Kampanja og dagen ble først introdusert av kvinner i

Latin-Amerika, men har nå spredd seg slik at kvinneorganisasjoner over hele verden bruker den til å sette fokus på den volden kvinner er utsatt for verden over. FN erklærte 25. november som en internasjonal dag i 2000.»

I Norge vil det bli arrangert møter, stands og fakkeltog. Se hvor og når dette skal skje på www.fokuskvinner.no. Slagordet for årets norske kampan-

je er *Tenk deg en verden uten vold mot kvinner*. Med slagordet ønsker kvinneorganisasjoner i Norge å vise at på tross av alvoret i temaet har kvinneorganisasjonen tro på endringer og en visjon om en verden uten vold. Kampanjen er et bidrag til at visjonen kan bli virkelig.

FOKUS har plakat og annet materiell. Ta kontakt! Telefon: 23 01 03 00.

Trondheimskonferansen 2004:

«Samling for felles kamp for arbeid og faglige rettigheter»

Tid: 23.–25. januar 2004

Sted: Radisson SAS Royal Garden Hotell i Trondheim.

Hovedtemaene på Trondheimskonferansen vil være:

Om EUs fire «friheter» og faglige rettigheter og sosial dumping. Innleder kunngjøres seinere.

Tariffoppgjøret 2004: Hvordan møte motsetninger mellom privat og offentlig sektor? Må de offentlig ansatte holde igjen på lønnsutviklingen for å berge konkurranseutsatt industri? Finnes det måter å forene kampen for arbeidsplasser i privat industri med

kampen for våre velferdsordninger? Kjell Bjørndalen, forbundsleder i Fellesforbundet, er en av innledderne.

Fokus på Arbeidslivslovutvalgets innstilling – hva nå? Veivalg for fagbevegelsen framover. Innleder: Arne Rolijordet, NNN-tillitsvalgt i Ringnes. Tidligere Trondheimskonferanser har hvert år samlet 150–220 tillitsvalgte fra hele landet. Hvert år er ca. 90 fagforeninger og 8–10 større LO-avdelinger representert.

Konferansen er åpen for alle, ikke bare tillitsvalgte. Er du interessert i flere opplysninger, kontakt LO i Trondheim, telefon 73 52 76 96.

Illustrasjonsfoto: akp.no

REVOLUSJON!

KONFERANSE I OSLO, 19.–21. MARS 2004

DIKT

Motgangens kjærlighet

av Alam M. Zahangir

En ung mann går uten paraply i regnet.
Han går med kjærlighet i brystet.
Med tanker om sin fattige familie i sitt hjerte.
Han drømmer om sin elskedes ansikt,
Men motgangen tynger ham.
Vet ikke hva han skal gjøre.

Han krysser landsbyen,
Byen og landet, mens
Han tenker på sin kjæres
Smilende ansikt.
Han husker ditt siste
Romantiske treff.
Vet ikke hva han skal gjøre.

Han krysser elver,
Sjø og ørken.
Han er redd for å se seg tilbake.
Han blir trøtt i kroppen.
Vil ikke mer.
Men han kan ikke stanse.
Vet ikke, hva han skal gjøre.

Barndommens drøm
i hukommelsen.
Ungdoms kjærlighet
i brystet.
Han hadde kastet alt
Og går for å overleve.
Han glemmer ikke sin elskedes kjærlighet.
Vet ikke hva han skal gjøre.

Alam Zahangir er frå Bangladesh og bur i Noreg.

Røde Fane

TIDSSKRIFT FOR MARXISTISK TEORI OG DEBATT
LØSSALG KR 35,-

Nytt nummer ute nå!

Terje Skaufjord: **Norsk NATO-deltakelse i Afghanistan – kan det være bra?** Kjell Gjerseth: **Chakoo, kapittel 32** Sissel Henriksen: **Krig, kors og kvinneforakt** Sara Paretsky: **The Patriot Act – sanning, løgnar og krafteip** Rolv Rynning Hanssen: **EU og offentlig sektor** Halvor Langseth: **Arbeidsinnvandring – også et gode?** Arne Byrkjeflot: **EUs fjerde frihet – fritt fram for sosial dumping** Harald Minken: **Svenskenes nei til euroen – i rett tid** Terje Valen: **Mer kunnskap for de få – mindre for de andre** Arnliot Ask: **Iran neste?** Mathias Bismo: **«Høyreopposisjonen» i Sovjet – noe å lære av?**

Hexa Alexa:

Råd til arbeiderkvinner 8

Befolkninga over hele landet slåss for fødeavdelingene sine. Stortinget legger dem ned med sin økonomiske politikk. Hexa Alexa har dette rådet til arbeiderkvinner som skal føde:

Reis til Oslo. Ta med barnefar og andre barn dere har. Kommer dere fra Nordland, Troms eller Finnmark, Trøndelag også gjerne, Vest og Sør, ta noen gode stopp på hotellene nedover og spar på kvitteringa.

Ta inn på Stortinget. Der er det mange bekvemmeligheter. Bra rutiner på vask og støvtørking. God mat i svært billig kantine. Pent interiør med kunst og lysekroner. Et steinkast fra ekspertisen på store sjukehus. Ta i bruk de mange grupperommene. De har TV-apparater som representantene trenger for å se på den tomme stortingssalen. De har sikkert litt Farnen og 71 grader Nord der også. Det er moderne å bli hivi ut fra fødeavdelingene etter en halv time, men det blir ikke nødvendig, her hvor det er så fint og billig å bo, og en likevel er i hovedstaden med museer og Holmenkollen.

Så er det bare å føde i vilden sky!

Norske kvinner blir beskyldt for å føde for lite. Men muligheten for å gjøre det på Stortinget vil sjølsagt bety en enorm inspirasjon til økt føding. Alle fødende fra Finnmark kan samtidig få en unik sjanse til å føde på Finnmarksbenken. Stenografer tar referat. Representantene fra Sogn og Fjordane får gleden av å pleie og snakke med de fødende fra sitt eget fylke. Med tanke på at det allerede nå fødes 65 000 barn i året, blir det veldig mye fin kontakt.

Og så hindrer dere stortingsfolka i å gjøre noe gærent i den tida!

Vi taper aldri 2003

700 ungdomar frå heile landet og alle dei ti tilskiparorganisasjonane var på Nei til EU-konferanse i Oslo 14.–16. oktober. Les meir på www.umeu.no.

Foto: Mormølle